

Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.: 2008/645
MAB ASNY 543.0

Dato: 20. oktober 2008

Høring - forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis

Konkurransetilsynet viser til Finansdepartementets høringsbrev av 1. juli 2008 med forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis, med vedlagte høringsnotat.

Som det fremgår av høringsnotatet utgjør fripoliser utstedt under kollektive pensjonsordninger en betydelig del av virksomheten innenfor kollektiv livsforsikring. Forvaltning av premiereserve knyttet til fripoliser står for en betydelig del av livsforsikringsselskapenes forvaltningskapital. Det anslås at omtrent 70 milliarder kroner av livselskapenes forvaltningskapital knytter seg til fripoliser. Aktørene i fripolisemarkedet forvalter således betydelige pensjonsbeløp på vegne av norske fripoliseinnehavere. Det fremgår videre at det er få aktører i markedet, og at de tre største aktørene innen livsforsikringsmarkedet har en samlet markedsandel på 96 prosent. Videre er det liten mobilitet i markedet da i underkant av 2 prosent av kontraktene ble flyttet i 2007.

Konkurransetilsynet har tidligere konkludert med at markedet for kollektive pensjonsordninger er konsentrert, preget av lav kundemobilitet og at det kjennetegnes ved store etableringshindringer.¹ På denne bakgrunn er Konkurransetilsynet opptatt av å bidra til økt konkurranse og økt kundemobilitet innen markedet for kollektive pensjonsordninger generelt, herunder markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis. Tilsynet er i hovedsak positive til de tiltakene som foreslås i høringsnotatet. Nedenfor kommenteres de enkelte forslagene konkret.

Opplysninger ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis

Departementet foreslår i høringsnotatet en utvidet informasjonsplikt for pensjonsleverandørene ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis. Departementet ber om eventuelle innspill fra høringsinstansene på hvordan en slik informasjonsplikt bør utformes, herunder andre forslag til informasjon som selskapene bør gi for at forbrukerne skal gis bedre forutsetninger til å benytte sin rett til å bytte leverandør av fripoliser og pensjonskapitalbevis.

Konkurransetilsynet støtter forslaget om å utvide pensjonsleverandørenes informasjonsplikt. Tilsynet er av den oppfatning at en av årsakene til den lave mobiliteten i markedet kan være at kundene generelt har liten kunnskap om produktene. Økt informasjon vil kunne bidra til bedre produktkunnskaper, noe som vil kunne bidra til økt flytting, og således sterkere konkurranse i markedet. Tilsynet støtter departementets forslag om opplysningsplikt om flytteadgang, flyttegebyr

¹ Jf. bl.a. Konkurransetilsynets høringsuttalelse til forslag om utvidet forbud mot produktpakker i finansnæringen av 19. september 2005

og oppsigelsesfrist ved utstedelse av fripolise og pensjonskapitalbevis. Videre er det positivt at det opplyses om den prosentandel selskapet betinger seg for forvaltning av fripolisen eller pensjonskapitalbeviset og om pristariff for vederlag for administrative tjenester for pensjonskapitalbevis med investeringsvalg. Dette kan bidra til å gjøre det enklere å sammenligne tilbud fra ulike aktører og stimulere konkurransen mellom selskapene på disse parametrene. Tilsynet stiller imidlertid spørsmål ved om disse opplysningene også burde fremgå av den årlige kontoutskriften. Fra et konkurransesynspunkt kan det for eksempel være nyttig for kundene på en årlig basis å bli minnet om at det er anledning til å bytte tilbyder, og hvilke vilkår som er knyttet til flytting. Dette vil kunne føre til økt mobilitet i markedet.

Det fremgår av høringsnotatet at informasjonen som skal oppgis ved utstedelse av fripolise og pensjonskapitalbevis vil kunne inngå i Finansportalen. Konkurransetilsynet er positive til at den aktuelle informasjonen skal kunne presenteres i Finansportalen, da dette vil gi økt gjennomsiktighet i markedet og dermed bidra til at forbrukerne enklere kan sammenligne tilbud fra de ulike pensjonsleverandørene.

Løpende opplysningsplikt

Departementet foreslår at det i den årlige kontoutskriften for fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfastsatte ytelser skal opplyses om kroneverdien av det overskudd som selskapet faktisk har mottatt i de tre foregående år, inklusive den andel av overskuddet som eventuelt har gått til å dekke negativt risikoresultat. I tillegg mener departementet at pensjonsleverandører bør pålegges å opplyse om hva andelen av overskudd ville blitt ved et avkastningsresultat på hhv. 3, 4 og 5 prosent.

Som nevnt ovenfor er Konkurransetilsynet positive til en utvidet informasjonsplikt ved utstedelse av fripolisene, og de samme hensynene vil også gjelde en løpende årlig informasjonsplikt. Når det gjelder hvilke opplysninger som bør omfattes av den årlige informasjonsplikten er Konkurransetilsynet av den oppfatning at kundene bør få opplysninger om hvordan pensjonsleverandøren yter på de viktigste konkurranseparametrene. Tilsynet antar at dette for eksempel kan være kostnader og avkastning som kunden er tilført i løpet av året er relevant informasjon for kundene.

Konkurransetilsynet mener videre det bør vurderes om noen av opplysningene som fremgår av den årlige kontoutskriften også burde omfattes av opplysningsplikten ved utstedelse. Også ved utstedelse trenger kunden informasjonsgrunnlag for å vurdere hvilken tilbyder som er den beste for kunden.

Oppsigelse av fripolise og pensjonskapitalbevis

Departementet foreslår at oppsigelsesfristen for fripoliser og pensjonskapitalbevis reduseres til en måned, slik det er foreslått for individuelle pensjonsordninger. Videre foreslås det at avkastningen ved oversittelse av fristen for overføring bør beregnes etter lov av 17. desember 1976 om renter ved forsinket betaling m.m.

Konkurransetilsynet støtter forslaget om å redusere oppsigelsesfristen til en måned. En reduksjon av oppsigelsesfristen vil kunne hindre innelåsning av kunder, noe som igjen vil kunne føre til økt flytting og økt konkurranse. Det er videre positivt for sammenhengen i regelverket at det innføres samme oppsigelsesfrist som for individuelle pensjonsordninger, da fripoliser og pensjonskapitalbevis også utgjør et forhold mellom pensjonsleverandøren og enkeltpersoner.

Etter hva Konkurransetilsynet er kjent med har det ved flytting av fripoliser og pensjonskapitalbevis i enkelte tilfeller forekommet oversittelse av de gjeldende frister for overføring av midler. Dette kan tyde på at det gjeldende regelverk ikke fungerer tilfredsstillende. På denne bakgrunn er Konkurransetilsynet positive til at det innføres strengere sanksjoner, slik at pensjonsleverandørene får sterkere insentiv til å overholde fristene. Dette kan gjøres ved at det kobles opp til forsinkelsesrenteloven, eller ved en økt proSENTSatsen i dagens ordning.

Flyttegebyr

Finansdepartementet ber om høringsinstansenes syn på om retten til å kreve flyttegebyr for individuelle kontrakter, herunder fripoliser og pensjonskapitalbevis, bør oppheves, for på denne måten å legge bedre til rette for flytting og økt konkurranse.

Konkurransetilsynet er av den oppfatning at dagens flyttegebyr på kr 200 ikke er av avgjørende betydning for om kunder flytter sin fripolise eller sitt pensjonskapitalbevis. Flyttegebyret har ikke blitt endret på 20 år, og det fremgår av høringsnotatet at det er grunn til å tro at flyttegebyret ikke fullt ut dekker administrasjonskostnadene forbundet med flytting. Samfunnsøkonomisk kan det være en fordel at de kunder som velger å flytte belastes kostnadene forbundet med dette, fremfor at kostnadene belastes fellesskapet. På den annen side kan fjerning av gebyr stimulere til økt flytting, noe som vil kunne være positivt for konkurransen i et konsentrert marked. På denne bakgrunn er Konkurransetilsynet positive til at flyttegebyret oppheves for individuelle kontrakter. Det vises for øvrig til synspunktene i tilsynets svar på høring av NOU 2002:21.²

Konkurransetilsynets uttalelse om retten til utstedelse av fripoliser

Departementet ber i høringsnotatet punkt 4.4 om høringsinstansenes synspunkter på om retten til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis bør konkurransetsettes.

Under forutsetning av at de nødvendige forsikringsmessige hensyn ivaretas ved regelendringen er Konkurransetilsynet positiv til dette forslaget, da det kan gjøre det enklere for nye leverandører å etablere seg. Gitt den lave mobiliteten i markedet er det viktig å legge til rette for konkurranse også om å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis. Slik markedet fungerer i dag har de aktørene som driver virksomhet innen kollektive pensjoner et konkurransefortrinn sammenlignet med andre, ved at de har enerett på utstedelse. Utfordrere i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis er således avhengige av å kapre kunder som allerede har et etablert forhold til en pensjonsleverandør. Endringen vil øke mulighetene for å få flere aktører og sterkere konkurranse.

Konkurransetilsynet har for øvrig ingen merknader.

Med hilsen

Eivind Stage (e.f.)
seksjonsleder

Astrid Nyberget
seniorrådgiver

Kopi:
Fornyings- og
administrasjonsdepartementet

Postboks 8004 Dep. 0030 Oslo

² Høringsbrev av 20.03.2003 til NOU 2002:21 Oppsigelse av forsikringsavtaler – Utredning nr. 9 fra Banklovkomisjonen